

Rosja: Kreml krystalizuje koncepcję polityki narodowościowej

Katarzyna Chawryło

19 grudnia ub.r. prezydent Władimir Putin podpisał „Państwową strategię polityki narodowościowej do 2025 roku” – dokument programowy, który określa realne problemy i stanowi zarys polityki narodowościowej w Rosji. Zgodnie z założeniami strategii, receptą władz na rozwiązanie problemów i łagodzenie napięć etnicznych ma być przede wszystkim odgórne formowanie w Rosji nacji państwowej spojenej ponadnarodową tożsamością, opartą na historii Rosji, kulturze i języku rosyjskim. Głównym narzędziem kształtowania tej tożsamości ma być szeroko zakrojona kampania edukacyjna i promocja postaw propaństwowych oraz działania służące integracji imigrantów w społeczeństwie rosyjskim.

Strategia ujmuje we wspólne ramy działania Kremla w sferze polityki narodowościowej, podejmowane w ostatnim czasie. Wśród nich wymienić można m.in. powołanie w czerwcu 2012 roku Prezydenckiej Rady ds. Stosunków Narodowościowych, a także obserwowane w ostatnich miesiącach rosnące wsparcie państwa dla Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej oraz inicjatyw społecznych opartych na ideach patriotycznych i religijnych (patrole kozackie, prawosławna „policja obyczajowa” itd.).

Komentarz

- Opracowanie strategii wskazuje, że Kreml zdaje sobie sprawę z narastania problemów na tle narodowościowym w Rosji i podejmuje próbę uporządkowania polityki w tej kwestii. Po raz pierwszy na poziomie dokumentu programowego odnotowano potrzebę rozwiązania nowych problemów na tle etnicznym, które stanowią jedno z głównych wyzwań w polityce wewnętrznej Rosji. Źródłem problemów jest przede wszystkim niewystarczająca kontrola państwa nad procesami migracyjnymi, co prowadzi do nasilenia nastrojów ksenofobicznych wśród Rosjan, a także wzrost nacjonalizmów etnicznych i zapotrzebowania na decentralizację władzy w rosyjskich republikach narodowych (nie tylko na Kaukazie Północnym). Prowadzi to do eskalacji napięć na tle etnicznym i religijnym w społeczeństwie rosyjskim, które mogą stanowić zagrożenie dla spójności Federacji Rosyjskiej.
- Koncepcja nacji państwowej, której budowanie ma być receptą Kremla na problemy narodowościowe, jest zgodna z lansowaną przez władze ideologią narodo-

konserwatywną. Ideologia ta ma sprzyjać konsolidacji wielonarodowego społeczeństwa rosyjskiego poprzez odwoływanie się do myślenia imperialnego i resentymentów antyzachodnich. Napięcia może jednak potęgować to, że czynnikiem spajającym różne narody Rosji mają być *de facto* elementy o zabarwieniu etnicznym – kultura i język rosyjski oraz tradycja prawosławna.

- Mimo narastania problemów narodowościowych w Rosji skuteczność Kremla w ich rozwiązywaniu należy oceniać sceptycznie. Dotychczas polityka władz w tej kwestii nie była bowiem konsekwentna, a problemy na gruncie etnicznym wykorzystywano instrumentalnie do osiągnięcia bieżących celów w polityce wewnętrznej (np. dla aktywizacji przed wyborami elektoratu o poglądach nacjonalistycznych). Nie wydaje się prawdopodobne, żeby Kreml chciał zrezygnować z tego narzędzia. Z drugiej strony, próby narzucania przez władze wspólnej tożsamości państwowej wszystkim narodom Rosji już teraz budzą sprzeciw w republikach narodowych i potęgują wrogość wobec Moskwy.